

PAP JÓZSEF

A JURIGA-ÜGY. A SZÓLÁSSZABADSÁG HATÁRAI ÉS A KÉPVISELŐI MENTELEMI JOG

A késő-dualizmus korának egyik legérdekesebb sajtópere volt a Juriga Nándor (Fredinand Juriga),¹ szlovák nemzetiségű országgyűlési képviselő ellen kezdeményezett eljárás. A nemzetiségi kérdés történetével foglalkozó munkák fontos fordulópontként értékelik a pert, mely az 1905-ös és 1906-os választásokat megnyert függetlenségi ellenzék és a nemzetiségek közötti szakításhoz vezetett. A Juriga-ügy országgyűlési vitájának a csúcspontja az 1906. december 5-i ülésnap volt. Ezen a napon kiderült, hogy a képviselő ügye fontosabb kérdésekben is precedensként szolgálhat. A megszólaló képviselők már nem csupán a sajtó útján elkövetett izgatás problematikájával foglalkoztak, hanem a képviselői mentelmi jog korlátai, a törvényhozás és az igazságszolgáltatás viszonya is vita tárgyát képezte. Tanulmányunkban két aspektusból vizsgáljuk meg az országgyűlési vitát. Kitérünk a per és a nemzetiségi kérdés kapcsolatára, hiszen Juriga az országgyűlési képviselők egy része számára csak egy volt az országgyűlésben ülő, hasonlatos politikai felfogása és tevékenysége által bíróság elé idézhető nemzetiségi képviselők közül. Ezen túl részletesen foglalkozunk a képviselői mentelmi jog határainal; egy olyan különleges szituációban tehetjük ezt meg, amikor a volt ellenzékiből kormánypártivá lett politikai erők mondtak véleményt egy olyan jogról, ami eddig őket védte a Szabadelvű Párttal szemben, most pedig saját ellenfeleik számára nyújthat menedéket.

Juriga 1874. október 12-én született a Nyitra megyei Egbell (Gbely) községben. Középiskolai tanulmányait Szakolcán kezdte meg, és Esztergomban fejezte be, majd Bécsben a Pázmáneumban doktori fokozatot szerzett. 1897. augusztus 26-án szentelték pappá. Papi szolgálatát káplánként kezdte, először Nagymányán, majd Budaörsön lett adminisztrátor. Ezt követően Léván, Pozsonyvirág völgyön és Tómegyeren töltötte be kápláni funkciót. 1905-ben, Pozsony melletti Szőlős plébánosa lett. Segédszerkesztője a *Katolické Novin* című lapnak. Aktív szerepet vállalt a szlovák

¹ A nemzetiségi országgyűlési képviselők névhasználatában a Képviselőházi Almanachban használt magyar formát alkalmazzuk, az első említéskor zárójelben közöljük a képviselő anyanyelvének helyesírása szerinti alakot.

nemzetiség politikai életében, melybe 1905-ben kapcsolódott be.² Római katolikus papként természetes út vezetett számára a Hlinka által vezetett szlovák néppárti csoportba. A szlovák katolikus irányzat állandó identitási problémákkal küszködött a századforduló Magyarországon a Szlovák Nemzeti Párt konzervatív vonulatát gyakran túl „luteránusnak” tartották, az ún. hlasszisták csehszlovák nemzetegység gondolatát szintén elvetették. Távolosságuk a két irányvonalától, a magyar és nemzetközi események tükrében, állandóan változott. Ebben a helyzetben kapott fontos szerepet Juriga, aki 1905-ben a *Katolícke Noviny* népszerűsítésére írt munkájában – *Blahozvestovanie Szakolca 1905.* – a Szlovák Nemzeti Párt 1901-es programját fogadta el. Hitvallása szerint a lap Krisztus-hite miatt „keresztény”, a szlovák nemzettért harcolva „nemzeti”, „szociális”, „népi” és „humanista”, küzd az egyének és a nemzetek szabadságáért, a szegények és gazdagok egyenjóságáért. Ezen túl „hazafi” is, hiszen Szent István államát a szlovákok hazájának tekinti, annak egységét védelmezi. A szlovák–magyar viszony megromlásának okaként a magyar sovinizmust jelölte meg. „Ezer éve élünk és harcoltunk együtt egységes szeretetben, magyarok és szlovákok, és a hazánk boldog volt ... nem akarunk elmagyarosodni és nem engedjük ... csak azt akarjuk, ami az isteni és országos törvények szerint megillet bennünket. Iskolát akarunk.” – foglalta össze múltszemléletét és az elérendő célokat egy olyan időszakban, mikor a szlovák értelmiség a nemzethalál víziójával küszködve a magyar sovinizmust vélte felfedezni az olyan – gyakorlatilag attól független, gazdaságilag és szociológiailag természetes – folyamatok mögött, mint a kivándorlás vagy az asszimiláció.³ A katolikus szlovák nemzeti ideológia az 1905-ös évre már erőteljesen eltávolodott a katolikus Néppárttól és ezzel párhuzamosan a Szlovák Nemzeti Párt közelébe került. Ez a szövetség azonban csak 1906-ig tartott, amikor ismét eltávolodtak egymástól. Juriga olyan területen működött, ahol igen erős volt a szlovák katolikus klérus befolyása és igen erős kapcsolatok alakultak ki a cseh–morva katolikus körökkel. Vallási alapon ugyan elhatárolódtak a csehszlovák gondolatot ápoló hlasszistáktól, de a Cirill–Metód hagyomány alapján bizonyos egységtörekvések mégis a hlasszisták ún. katolikus szárnyához kapcsolták őket. Katolikus szempontból képzeltek el összefogást a csehszlovákok „tolsztojánus-masarykiánus-ateista” szárnyával szemben. Juriga is ehhez a csoporthoz tartozott, azonban szintén vallási okok miatt elfordult az irányzattól.⁴ Az

² Sturm Félé országgyűlési almanach 1910–1915. Rövid életrajzi adatok az országgyűlés tagjairól. Szerk: *Végyváry Ferenc* és *Zimmer Ferenc*. Budapest, 1910. 311.; Magyar Katolikus Lexikon. Bp., 2000. V. kötet. 970.

³ *Polányi Imre*: A szlovák társadalom és polgári nemzeti mozgalom a századfordulón (1895–1905). Bp., 1987. 127–128.

⁴ *Polányi*: A szlovák társadalom. i. m. 183.

1906-os választások során, a Pozsony megyei stomfai kerület képviselőjeként bejutott a parlamentbe.

A Juriga Nándor ellen a pozsonyi királyi törvényszék sajtó útján elkövetett kétrendbeli vétség miatt indított eljárást. A per alapjául Juriganak, a szakolcai Katolické Noviny c. lapban, 1905. november 24-én megjelent cikke szolgált. Juriga az ominózus cikkben erőteljes hangon kelt ki a magyar sovinizmussal szemben. A cikk legtöbbet idézett sorai a következők voltak: „Gyűrjük fel ujjasainkat! Türközködünk! Miért? Azért, mert a Tátra felett villámlik, a mennydörgések vadul dörögnek. A sátánvilág mintha megveszett volna. Nem ismer igazságot. Nem ismer jogot, csak vért szomjuzó szemekkel tekint a gyöngéd és becsületes tótságra.” „Hogyha az ilyen, mondom, szörnyszülöttek hatalomra jutnának, semmit sem csodálkoznám, hogy fáraói törvényt adnának ki a tótok kiirtására. Már csak az hiányzik, hogy ezek az uracsok kiadják a jeligét, miszerint minden ujszülött tót fiú a Dunába dobásék, hogy a mi fajunk kiveszszén.” Juriga a magyarosítás elleni szónoki küzdelmen túl megpróbálta a szlovákok lelkiismereti kérdésévé transzformálni az asszimiláció problematikáját, melyet a hit elhagyásával tett egyenértékűvé. A magyar sovinizták által kényszerített magyarosítást, párhuzamba állította a vallási küzdelmekkel, ebben a harcban a református magyar hajdúk képviselték a 20. századi sovinizták prototípusát, a kassai vértanúk pedig a kultúráért küzdő 20. századi nemzetiségi vezetőket. Az alapvetően római katolikus közegben, a szülők legnagyobb szégyenének nevezte a gyermekek hitbeli vagy nemzeti identitásváltását.⁵ A cikk hangvétele óriási felháborodást váltott ki a felvidéki magyar körökben, több fórum követelte a cikk írójának a felelősségre vonását.

A BTK 172. szakasza alapján indult eljárás Juriga ellen, akinek mentelmi jogát, a pozsonyi főügyészség kérésére, 1906. július 28-i ülésén függesztette fel a képviselőház. Az esküdtszéki, nem jogerős ítélet november 16-i kihirdetését követően – két évi államfogház és 600–600 korona pénzbüntetés – Pozsony vármegye Pozsonyi járásának szolgabírója levélben fordult az ügyészséghez, melyben közölte, hogy fenn áll a vádlott szökésének veszélye. Ezt azzal támasztotta alá, hogy Juriga, aki szállósi római katolikus pap volt, megkereste az egyházi feljebbvalóját – Rajner Lajos címzetes püspököt, esztergomi általános érseki helynököt – és engedélyt kért tőle, hogy az Egyesült Államokba távozhasson. A főszolgabíró azt jelentette, hogy ő október 4-én személyesen beszélt a püspökkel, aki közölte, hogy Juriga kivándorlásának – a vonatkozó egyházi szabályok betartása mellett – nincs akadálya. A pozsonyi királyi törvényszék – az ügyészség előterjesztésére –

⁵ Az 1906. évi május hó 19-ére hirdetett Országgyűlés Képviselőházának naplója. Bp., 1906. II. 376–377.

november 23-án azonnali elfogató parancsot adott ki Juriga ellen. Az ügyészség az országgyűlési képviselő elfogatását azzal indokolta, hogy a parlament már felfüggesztette mentelmi jogát és így az általános szabályok alapján, a szokési kísérlet alapos gyanúja miatt, le kell tartóztatni.⁶

Polonyi Géza igazságügy-miniszter személyes beavatkozásának következtében a parancsot nem fogadosították, hanem az ügyészség kiadási kérelemmel fordult a képviselőházhoz. Az 1906. december 3-i ülésen terjesztette elő a mentelmi bizottság nevében Kálosi József Juriga mentelmi jogának felfüggesztését kérő bizottsági javaslatot. A tárgyalást az elnök másnapra halasztotta.

A Juriga-ügy nemzetiségi vonatkozásai

A december 5-i szenvedélyes vitanapot Vlád Aurél (Aurel Vlad) felszólalása nyitotta meg. Vlád Polónyi Géza igazságügy miniszter december 1-i beszéde alapján, személyes megtámadás miatt kért szót. Polónyi említett beszédében Vlád november 28-i felszólalására válaszolt, melyben a román képviselő azzal vádolta a kormánykoalíciót, hogy a hatalom megszerzése érdekében titkos paktumot kötött az uralkodóval. A miniszter válaszában arra utalt, hogy a hazai szocialisták és a nemzetiségiek közötti kapcsolat átlépte a magyar határt és szövetségre lépett a magyarelles erőkkel, melyek élén Karl Lueger bécsi polgármester és az osztrák keresztény-szocialisták találhatók. Ők lépéseket tettek, hogy „keressék Magyarország területén azokat az elemeket, a melyek az ő felfogásuk szerinti politikát szolgálják, és a melyek a mi meggyőződésünk szerint a nemzeti államnak, a magyar állam függetlenségének ellenségei.”. A paktummal és az általuk felvetett kérdéssel kapcsolatban a következőt nyilatkozta: „Ismételten megmondatott, hogy a kormány és a király között soha semmilyen paktum nem kötött, az alkotmányos formák között ilyen meg sem köthető, hanem igenis megtörtént az, hogy a kormány a felséggel megállapított feltételek mellett vállalkozott a kormányzásra.”. Érdeemes hozzátenni hogy itt a magyar miniszter nyilvánosan elhangzott szavai nem feleltek meg a valóságnak, hiszen tagadta az áprilisi paktum létét, amely pontosan azért kötött, amiért Vlád is valószínűsítette, vagyis a hatalom megszerzéséért. A miniszter emellett tagadta Vlád azon állítását, hogy a kormányalakítás során minden olyan per eltörlését megígérte volna a nemzetiségi képviselőknek, melyek a Fejérváry-kormány alkotmányellenes működésének időszakában indultak. A nemzetiségi izgatás miatt indult perekből 13 pert megszüntettek és huszonhatot továbbfolytattak és ezek közül az egyik a Juriga ellen folyó eljárás volt. A 13 megszüntetett

⁶ Képv. Napló IV. 277–278.

per vádlottjainak magyarellenes kijelentéseit felsorolva, bizonyítottak látták, hogy mindenkivel szemben tudatos enyhe eljárást folytattak, aki hajlandó volt megbánást tanúsítani. Polónyi felolvasott egy Jurigától származó levélrészletet, amiben a képviselő megbánást tanúsított, ennek hatására az igazságügy miniszter hajtott volna a megbocsátásra, azonban Juriga, állítása szerint tovább folytatta tevékenységét. Ezért folytatódott a pere.⁷

Vlád tagadta a miniszternek azon állításait, hogy a saját interpellációjának és a bécsi megnyilatkozásoknak köze lenne egymáshoz, hogy a nemzetiségi és az osztrák politikai irányzatok között szövetség kötődött volna valamint, hogy pártja támogatásával szerzett volna mandátumot Kristóffy Német-Bogsánban. Vlád felszólalását egy jellemző bekiabálás szakította meg: miközben a képviselő a pártom kifejezést használta, nagy zaj és felkiáltások hallatszottak a teremben: „Hol van az a párt? Micsoda párt?” – kérdések kerültek be a naplóba.⁸ A miniszter szerint már szinte hűtlenséggel vádolta meg a nemzetiségi és ennek bizonyítására használhatta Juriga sajtóügyét. A nemzetiségi képviselők állammal szembeni lojalitása is kérdésessé vált az országgyűlési képviselők egy része számára. Vlád ezért fontosnak tartotta a bekiabálásokkal megszakított beszédét egy nyilatkozattal befejezni: „Én itt ünnepélyesen kijelentem, hogy Lueger bécsi polgármester és reichsrathi képviselő urat nem ismerem, vele soha érintkezésbe nem állottam sem írásban, sem szóval.”⁹

A vita következő lépéseként Polónyi válaszolt Vládnak. A miniszter először is kijelentette, hogy ő nem állította azt, hogy Vlád összejátszott az osztrákokkal, hanem csak egy „csodálatos véletlen”-re utalt, mely szerint

⁷ Kemény G. Gábor: Iratok a nemzetiségi kérdés történetéhez Magyarországon a dualizmus korában. Bp., 1964–1971. V. 36–37., Polónyi Géza igazságügy miniszter felszólalása. 1906. december 1. In: Képv. Napló 1906. IV. 223–232.

⁸ A dualizmus-kori magyar politikai elit egyik sajátossága volt, hogy az etnikai alapú pártalapítást nem ismerték el egyenértékűnek a politikai, elsősorban közjogi alapú szerveződésekkel. 1905. május 6-i parlamenti ülésen a következőképpen nyilatkozott Tisza István miniszterelnök a kérdéssel kapcsolatban: kijelentette, hogy a nemzetiségi képviselők „akkor hű polgárai nemcsak a magyar hazának, de akkor viselik igazán szívükön saját fajuknak érdekeit is ha egyik vagy másik magyar pártba beolvadnak, és a magyar közéletben nem mint külön nacionalista csoportok, hanem mint valamelyik magyar politikai párt tagjai szerepelnek.”, e nélkül azonban „nemcsak a hazához való hűség szempontjából foglalnak el kétértelmű álláspontot, hanem saját fajuk ellen is árulást követnek el.” A miniszterelnök szavait a képviselőházi napló tanulása szerint általános helyesléssel fogadta a parlament. A magyar parlament hivatalosan tehát nem ismerte el a Nemzetiségi Párt létét, igaz, hogy ekkor jogilag, párttörvény hiányában a többi párt sem létezett. Gr. Tisza István miniszterelnök válasza a felirati javaslat általános tárgyalásakor a javaslat kormánypárti nemzetiségi ellenzékéről. In: Kemény G. Gábor: Iratok... IV. 561.; Képv. Napló 1905. I. 170.

⁹ Aurel Vlad, Polónyi Géza igazságügy miniszter december 1-i beszédére adott válasza. 1906. december 5. In: Képv. Napló 1906. IV. 265.

„történik az Bécsben, a mi történik Budapesten”. A paktum létét továbbra is határozottan cáfolta, az azzal kapcsolatos bécsi hírlapi cikkeket valamint a parlamentben elhangzott beszédeket, a magyar kormány ellen intézett összehangolt támadásként mutatta be.¹⁰ A nemzetiségi képviselők, tehát továbbra sem szabadultak meg attól a gyanútól, hogy tevékenységükkel tudatosan veszélyeztetik a magyar állam létét.

A miniszter és Vlád vitájába kapcsolódott be a személyes megtámadás címén felszólaló Juriga Nándor. Juriga szintén a miniszter december 1-i beszédében elhangzottakra reagált. A miniszter akkor a pozsonyi királyi főügyésztől kapott jelentésből olvasta fel Juriganak a Katolické Noviny-ban megjelent – fentebb ismertetett – szavait. Az igazságügy-miniszter úgy ítélte meg, hogy Juriga annak „a magyar nemzet- és államellenes irányzatú tót mozgalomnak” a vezetője, amelyet Pozsony vármegyében az elmúlt években különösen veszélyes agitációba kezdett. A képviselőnek tulajdonított kijelentések után megjegyezte, hogy a jogerősen még ki nem szabott kétévi fogházbüntetés és a 600–600 korona pénzbírság nem súlyos ítélet, de ennek kérdése a bíróságra tartozik, és ebbe nem óhajt belefolyani. Polónyi emellett arról is beszélt, hogy különösen azután találta furcsának Juriga magatartását, a cikksorozat folytatását, hogy a képviselő levélben ígéretet tett számára, hogy nem alkalmazza tovább írásaiban a korábbi szenvedélyes hangvételt.¹¹

Juriga felszólalásában tagadta, hogy megalázkodott volna a miniszter előtt. Írt ugyan levelet, de ezt magánemberként tette és az nem tartalmazott megbánást, hiszen mindent, amit cikkeiben írt valósnak gondolt és azokat nem tagadta meg. Megkérte a minisztert, hogy ne kompromittálja személyét valótlan megalázkodás hirdetésével. Ő nem a magyarságot, hanem a magyar sovinizmust támadta, cikkében éppen a magyarok és a szlovákok közötti szeretetre szólított fel. A felmerült amerikai kivándorlással kapcsolatban megjegyezte, nem akar elszökni az igaztalan ítélet elől: „Gyermekkoromban is mindig az volt leghőbb vágyam, hogy küzdhessek az igazságért,.. Ez a két esztendő nem fog ettől visszariasztani. Ha a népemért szenvedhetek, két esztendő még nem ijeszt el, ..., hogy elhagyjam apáink sírját, elhagyjam népemet, drága tót véreimet és itt hagyjam a hont. Más magyar ember kisebb ügyért is itt hagyja hazáját; engem, ha akasztófára ítélnék is, ..., akkor is felemelt fővel akasztatom fel magam.” – emelte küzdelmét heroikus magasságokba. A beszéd egy olyan ember szájáról hangzott el, kinek a mentelmi jogát az országgyűlés éppen most készült felfüggeszteni, szinte biztos lehe-

¹⁰ Polónyi Géza igazságügy miniszter válasza Aurel Vlad interpellációjára. 1905. 1906. december 5. In: Képv. Napló 1906. IV. 266.

¹¹ *Kemény G. Gábor*. Iratok...V. 36–37., Polónyi Géza igazságügy miniszter felszólalása. 1906. december 1. In: Képv. Napló, 1906. IV. 223–232.

tett benne, hogy az elrendelt előzetes letartóztatást az országgyűlési határozat alapján foganatosítani fogják. Ilyen körülmények között nem is volt más célja, minthogy a mártír szerepet megkérdőjelező állításokat cáfolja. Tehát nem alázkodott meg, nem kért kegyelmet és nem akart kivándorolni Amerikába.¹²

Juriga beszédére ismét Polónyi emelkedett szólásra és megismételte azokat a kijelentéseket, amiket a tárgyal ügyvel kapcsolatban tett. Rámutatott arra, hogy a nemzetiségi képviselők lojális nyilatkozatai „semmiféle harmóniában nem áll”-nak azzal, amit az országgyűlés falain kívül tesznek. Tagadta, hogy tévesen idézett volna Jurigától, hiszen szó szerint olvasta fel az ominózus cikk részleteit. A cikkeket ugyan nem értékelte, nem mondott véleményt azok tartalmáról – hiszen miniszterként ezt nem is tehette volna az igazságszolgáltatás befolyásolásának a vádja nélkül; „a cizikeket, a melyeknek jogász méltatásától most is tartózkodom e helyről azért, mert még felsőbbbírósi döntés alá kerül az ügy” – de megfogalmazásaiban világosan utalt arra, hogy az ítélettel egyetért. Részletesen beszélt arról, hogy egy képviselő magánlevélben nem fordulhat egy miniszterhez. Az ominózus levél pedig nem lehetett más, mint a megbánás jele. Azért kért nyilatkozatot Jurigától, hogy leállíthassa az ellene folyó pert – ebben az esetben „a parlament előtt is igazolni tudom az álláspontomat, hogy egy, nézetem szerint rossz uton lévő képviselő nyilatkozik, hogy a magyar állameszmének nem ellensége, hanem hűségesen akarja tovább szolgálni a hazát.” – de időközben értesült a pozsonyi ügyészségtől, hogy Juriga újabb cikket jelentetett meg, ezért az eljárás nem állt le. Emellett hivatalos jelentésekre támaszkodva bizonyítottan látta, hogy Juriga az ítélet előtt ki akar vándorolni. Tehát az a szerep, amit a képviselő magára vett – népéért szenvedő mártír – nem más, mint a tényeknek ellentmondó kísérlet, hogy a kevésbé erkölcsös cselekedeteket elkendőzze. A miniszter tehát, továbbra is fenntartotta véleményét a nemzetiségi képviselők bizonytalan magatartását illetően.¹³ A beszédek kísérő jegyzői megjegyzésekből az szűrhető le, hogy az országgyűlési képviselők a miniszter felszólalásait szinte egyöntetű helyesléssel fogadták.

Juriga ügyében a nemzetiségi kérdéssel kapcsolatban több képviselő tett megjegyzést, akik közül még azok is elítélték a nemzetiségi képviselők politikai tevékenységét, akik egyébként Juriga mentelmi jogát védelembe vették. Zboray Miklós, a mentelmi bizottságban Jurigát védő különvéleményt megfogalmazó képviselő, a nemzetellenesség vádjával szemben önmagát védel-

¹² Juriga Nándor, Polónyi Géza igazságügy miniszter december 1-i beszédére adott válasza. 1906. december 5. In: Képv. Napló 1906. IV. 266–268.

¹³ Polónyi Géza igazságügy miniszter válasza Juriga Nándor interpellációjára. 1906. december 5. In: Képv. Napló 1906. IV. 268–269.

mezve úgy fogalmazott: „Ismerheti a tisztelt ház az én álláspontomat a nemzetiségekkel szemben, ...” amit ugyan nem fejtett ki de a szövegkörnyezetből arra következtethetünk, hogy a nemzetiségek politikai aktivitását elítélő közismert álláspontjára utalt.

A legradikálisabb hozzászólás Olay Lajos nevéhez fűződött, aki egyenesen az ország érdekében elengedhetetlennek tartotta, hogy a „nemzetiségi izgatók”-kal szemben – akik „a magyar hazában, melynek földjén ők is élnek, békétlenséget, elégedetlenséget szítsanak, a jó egyetértést megzavarják, a magyar állam kiépítését tőlük telhetőleg megakadályozzák.” – az ügyészségnek a törvényeket lazábban kellene értelmeznie, ha azok a nemzetelleneségeit védik.¹⁴ Somogyi Aladár, Maniu Gyula (Iuliu Maniu) egy megjegyzésére – miniszterré kellene tenni a Juriga kivándorlási szándékáról jelentést író szolgabíró – a következőképpen kiabált be: „Dobjátok ki onnan azt a szemtelen frátert! Ki azzal a szeméttel!”¹⁵

A sajtóper kapcsán tehát a nemzetiségi kérdés került erőteljes megfogalmazásokkal tarkítva az országgyűlési vita középpontjába. A Juriga-ügyben lezajlott országgyűlési vita megmutatta, hogy véglegesen megszűnt a koalíciós kormány és a nemzetiségi politikusok közötti megegyezés lehetősége, pedig az alkotmányos válság időszakában, majd a Wekerle-kabinet megalakulása során reálisnak tűnt, hogy a szabadelvűeket legyőző korábbi ellenzék és a nemzetiségek között megegyezés jöhet létre. Azonban az 1906-os választási eredmények, a nemzetiségiek sikeres sikertelensége – vagyis az a tény, hogy a választások során nem sikerült a nemzetiségek által lakott, hajdani szabadelvű kerületek döntő többségét megszerezniük és ezáltal nem jutottak be várt, vagy félt számban a parlamentbe – szükségtelemmé tette a nemzetiségi politikusokkal szembeni engedékeny tárgyalási pozíció fenntartását. Ezzel párhuzamosan a sikertelenség a nemzetiségi politikusok retorikáját is radikálisabbá tette, amit az erős kormányzati pozícióba került koalíció nem tartott szükségszerűnek tolerálni. Az eldurvult parlamenti csatározások oda vezettek, hogy míg a nemzetiségi képviselők az 1905-ös és 1906-os felirati javaslatok tárgyalásakor alapvetően támogatták a kabinetet és „csupán” annak irányát szerették volna módosítani, addig az év végére egyértelműen deklarálták ellenzéki beállítottságukat.

¹⁴ Olay Lajos felszólalása. Képv. Napló 1906. IV. 278–279.

¹⁵ Képv. Napló 1906. IV. 277.

A Juriga-ügy és a képviselői mentelmi jog

A Juriga-ügy kapcsán egy egészen más jellegű problémával is szembe kellett nézniük a képviselőknek, ez pedig a mentelmi jog intézménye volt.¹⁶ Juriga mentelmi jogát 1906. június 28-i ülésén függesztette fel a képviselőház, ez azonban csak a sajtóper lefolytatására vonatkozott. Mint azt a per ismertetésénél jeleztük, az esküdtszéki ítélet kihirdetése után felmerült a képviselő emigrációs szándékának gyanúja, ezért a pozsonyi főügyészség Juriga előzetes letartóztatásba helyezésére utasította a hivatalos szerveket. Tette ezt annak ellenére, hogy egyrészt jogerős ítélet még nem született az ügyben, másrészt a mentelmi jog felfüggesztése az előzetes fogságba helyezésre nem vonatkozott. Polónyi Géza igazságügy-miniszter személyes beavatkozása kellett ahhoz, hogy a képviselőt ne vegyék őrizetbe. Polónyi az országgyűlési vita során a képviselői mentelmi jog határait próbálta meg-

¹⁶ A képviselői mentelmi jog a dualizmus korában kellőképpen meg nem határozott, gyakran egymásnak ellentmondó jogértelmezéseken alapult. Az országgyűlés házszabályai elsősorban a mentelmi bizottság jogkörével foglalkoztak. Jelen ciklusban érvényes házszabály négy rövid paragrafusban írt a kérdésről, és azt is szinte csak a parlament ügyrendje felől közelítette meg. Törvény a kérdéssel nem foglalkozott. Böszörményi László képviselő vádalahelyezése kapcsán, 1867. november 18-án, hozott az országgyűlés egy határozatot, mely két alaptételt fogalmazott meg. Amit képviselő a házban és a házon kívül mond vagy tesz, azért csak az országgyűlés által vonható felelősségre; amit a képviselő nem a törvényhozói hivatás gyakorlása közben mond vagy tesz, azért csak a ház engedelmével vonható közkereset alá, és a tettenérést kivéve, csak a ház előzetes engedélyével helyezhető előzetes letartóztatásba. A magyar jogrend képviselőnek tekintette a már megválasztott és az országgyűlés által igazolt személyt. A mentelmi jog addig illette a képviselőt, meddig a mandátuma meg nem szűnt. A mandátum megszűnése után a képviselői tevékenységhez kapcsolódó ügyek alapján továbbra sem lehet őket bíróság elé idézni, de a nem képviselőként elkövetett bűnesetek miatt, a mandátum letelte után az igazságszolgáltatás elé kellett állni. Vitatott kérdés volt az is, hogy vonatkozik-e a mentelmi jog a mandátum előtti időre. A kialakult gyakorlat szerint erre is alkalmazták. Tettenérés esetében a képviselőt a ház engedélye nélkül is letartóztathatták, de ha nem vonták meg tőle a mentelmi jogot, akkor azonnal szabad lábra kellett helyezni. Szökési gyanú esetére nem volt precedens a Juriga-ügyig. A bűnvádi eljárás megindításához a parlament előzetes engedélye kellett, ez nem vonatkozott azonban az előzetes nyomozásra. A képviselőt tanúként kihallgathatták, erre nem vonatkozott a mentelmi jog. Az eljárás megindításához a mentelmi jog felfüggesztésére, az ítélet foganatosításához pedig a megvonására volt szükség. Az országgyűlés 1884. május 8-án elfogadott határozata szerint az a közhivatalnok, aki egy képviselőt a mentelmi jog felfüggesztése előtt elfogat vagy letartóztat, a személyes szabadság megsértését követi el és a BTK-ban meghatározott módon büntetendő. A mentelmi bizottság jogköre és kötelezettsége nem volt tisztázva, elméletileg lehetőség volt arra, hogy az elítélt törvényhozótól a képviselőház nem vonta meg a mentelmi jogot. Ennek a morális dilemmának a feloldása nem történt meg, a Juriga-ügy egyik vonulata éppen ennek a kérdésnek felszínre kerülése. (Az összefoglaló a: Képviselőház házszabályai. Bp., 1908. 146–148., a Képviselőházi Napló vonatkozó vitaanyagai és a Pallas Nagy Lexikona alapján készült.)

húzni. A vita ezen vonulata szintén túlmutatott a konkrét ügyön. A mentelmi jogról folyó polémia ismertetése mellett nem foglalkozunk azzal a kérdéssel, hogy valóban szökést akart-e megkísérelni a képviselő, ez ugyanis a kérdés megítélésének csupán mellékes eleme, a fő problémát ugyanis a mentelmi joggal élés és visszaélés lehetőségei jelentették.

A december 5-i vita folyamán a Vláddal folytatott miniszteri polémiát követően ismertette Kálosi József, a mentelmi bizottság vezetője a konkrét ügyvel kapcsolatos bizottsági javaslatot. Kálosi a mentelmi jog felfüggesztésének indítványozása után három megjegyzést fűzött az ügyhöz, e három tényező alapján látta elengedhetetlennek a képviselő előzetes letartóztatását. Az első szempont szerint fontos tekintetbe venni, hogy a tett elkövetésekor Juriga még nem volt képviselő, a mentelmi jogot pedig nem célszerű úgy értelmezni, mint amely menekülési lehetőséget nyújt a korábban elkövetett bűnök büntetése alól. Másodjára kijelentette, hogy a bírósági eljárás jogszerű volt, hiszen a bíróság elrendelhet elfogatást képviselővel szemben, azt azonban a mentelmi jog megvonása nélkül nem foganatosíthatja. A jelen esetet pedig a törvényes eljárás megfelelő szakaszaként értelmezte. A legtöbb vitatható szempontja a harmadik volt, mely szerint „a mentelmi bizottságnak és a t. háznak csak az a feladata, hogy megvizsgálja, vajjon a bírói határozatban felhozott indokok birnak-e alappal, igen vagy nem; vagyis, hogy hogy forog-e fenn zaklatás, pláne politikai zaklatás a jelen esetben,...”. Ezután ismertette véleményét a képviselő magatartásával kapcsolatban, mely alapján indokoltnak tartotta, mind az ítéletet, mind az előzetes letartóztatást.¹⁷ Kálosi szavainak jelentősége valójában abban áll, hogy országgyűlési képviselőként, bizottsági elnökként bíróság által meghozott – igaz, hogy még jogerőre nem emelkedett – ítéletet vett vizsgálat alá. Fenntartotta magának a jogot, hogy az ítélet indokait értékelje. Ez gyakorlatilag azt jelentette, hogy kimondott ítélet felett gyakorolt kontrollt az országgyűlés, most elfogadta ugyan az ítéletet, de elvileg lehetősége lett volna annak elutasítására is. Egy képviselő elleni bírósági ítélet, ezen beszéd logikája szerint csak akkor jogerős, ha azt a képviselők többsége annak minősíti, tehát a legfelsőbb fellebbezési fórum nem más, mint az országgyűlés plénuma. Ez azonban ellentmond a törvényhozás és az igazságszolgáltatás deklarált alapelveinek.

Kálosi után Zboray Miklós, a mentelmi bizottság különvéleményt megfogalmazó tagja kapott szót. Zboray beszédének kezdetén cáfolta, hogy a fősolgabírói jelentésben szereplő, külföldre távozás alapos gyanúja fent forgott volna; utalt arra, hogy a fősolgabírói jelentések nem is olyan régen éppen azokat a képviselőket fenyegették, akik most a kormánytöbbséget bírják. „Engem a mi hatalmunk nem ringat mámorba és nem felejttem el azt,

¹⁷ Kálosi József előadó felszólalása. Képv. Napló 1906. IV. 270–272.

hogy nagyon rövid idő előtt, még mi is annak a veszélynek voltunk kitéve, hogy letartóztatnak bennünket. (Élénk és éljenzés és taps a középén. Helyeslés a szélsőbalon.) Emlékezem épen a t. igazságügyminiszter úr esetére, a ki felségsértéssel volt vádolva, ...” – emlékeztetett a nem is olyan távoli múlt-ra.¹⁸ Zboray logikailag Kálosihoz kapcsolódott – hiszen mindketten az ítélet jogosságát vizsgálták – fenntartva maguknak és a parlamentnek a vizsgálat jogát, csak éppen ellenkező megállapításra jutottak.

A bizottsági határozatokhoz szólt hozzá az igazságügy-miniszter. Beszédének lényegi tartalma a mentelmi jog intézményének a jogértelmezése körül forgott. A miniszter véleménye egyértelmű volt, a képviselőháznak nincs joga a bírói ítéleteket vizsgálat alá venni. Szavai szerint „veszedelmesebb precedenst egy képviselőház nem alkothatna, mint ha egy bíróságnak ebben a kérdésben hozott határozatát érdemileg felülbírná. Ez esetben azonnal jogrenden kívüli állapot keletkezik Magyarországon. (igaz! Ugy van! Helyeslés.) lehet, hogy annak a bíróságnak a határozata érdemlegesen téves is, ezt azonban csak egy felsőbb bíró van hivatva megállapítani. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.) A képviselőház Magyarországon – kivéve a bírálbizottság elé utalt ügyeket – nem bíraskodhatik. ... annak a kérdésnek az elbírálása, hogy alapos-e az a gyanuok vagy nem, mindenhova tartozik, csak ide nem. ... és azért a t. mentelmi bizottság jelentésének erre vonatkozó indoklását is így méltóztassék mérlegelni. ... a képviselőház, – egyáltalán precedens nélkül állván az eset – ha valamit mérlegelhet, csak azt mérlegelheti, hogy illetékes bitó rendelte-e el vagy nem.” Szükségesnek tartotta, hogy a későbbiekben részletesen foglakozzanak a nem megfelelően szabályozott mentelmi joggal, amely szélsőséges értelmezés esetén a képviselők törvényes rend feletti státuszát biztosíthatja és így az egész jogértelmezési gyakorlatot alááshatja.¹⁹

A miniszteri beszéd után ismét Zboray kért szót, aki világosan értette Polónyi szavainak tartalmát. „Minden esetben, midőn a mentelmi bizottság megkerestetik a mentelmi jog felfüggesztése iránt, már eleve ítél és elhatározza, hogy kiadja-e az illető képviselőt vagy nem. ... A miniszter úr érvelése alapján pedig, miután a bírói határozat meghozatott, már nem lehetne a háznak sohasem megtagadnia a kiadatást. (Mozgás.) Hova jutunk akkor?” A mentelmi bizottságnak tehát joga és kötelessége a bírói ítéletet megvizsgálnia. „Juriga úr sokkal kisebb ember az én szememben, semhogy miatta ilyen incidensből kifolyólag, ezen indokok alapján belemenjek abba, hogy vizsgálati fogságba helyeztessék egy képviselő.”²⁰ A Juriga-ügy Zboray szavai-

¹⁸ Zboray Miklós felszólalása. Képv. Napló 1906. IV. 272–273.

¹⁹ Polónyi Géza igazságügy-miniszter felszólalása. Képv. Napló 1906. IV. 273–276.

²⁰ Zboray Miklós válasza Polónyi igazságügy-miniszternek. Képv. Napló 1906. IV. 276.

ban – túlnőve a sajtóper keretein – a politizálás szabadságát veszélyeztető precedensé vált, mely nem csupán a nemzetiségi képviselőket érintette már, hanem a politika szerencse forgandósága miatt, minden képviselő számára fenyegető lehetőségeket tartalmazhatott.

Az igazságügy-miniszter ezt követően valószínűleg kissé elbizonytalanodott, mivel a bekiabálások hatására a vonatkozó iratok, az ügyészi határozatot megindokló jelentések felolvasására tett javaslatot. Erre igazából az eredeti logikája szerint csak abban az esetben lett volna szükség, ha a háznak joga van az ítélet és a határozat jogalapjának megvizsgálására. Ellenkező esetben elegendő lett volna az ügyészi kérelem ismertetése. Az elvi kérdések feletti vita azonban előre nem látható fejleményekre vezethetett volna. A dokumentumok felolvasatása, az abban szereplő tartalom miatt alkalmas volt a Juriga-elleni indulatok újbóli felszítására, amely elterelhette a figyelmet a jogi problémák ingoványos területéről és legalább biztosan elvezethette Juriga kiadatásához.

Az iratok ismertetése után Olay Lajos kapcsolódott be heves szócsatába, kijelentette: „Az ország érdeke minden törvény felett áll. Mikor az ország érdeke valamit követel, ha még törvénytelen volna is az a cselekedet, azt kell követni, mert a magyar állam érdeke ezt úgy kívánja. (Felkiáltások közepén: Éljen Kristóffy! Nagy zaj. Elnök csenget.) Nekünk elsősorban magyaroknak kell lennünk! Nagyon sajnós, hogy t. demokrata képviselőtársaim ilyen véleményen vannak, mert azt a gyanút ébresztik, hogy csakugyan a nemzetiségekkel szövetkeznek.” A képviselő szerint nemzeti érdek minden jogi problémát felülbíráhatóvá tesz, sőt felszólított az igazságügy-minisztert, hogy „figyelmeztesse a főügyészséget, ..., hogy minden olyan esetben, a hol az ország vitális érdeke kívánja, a hol tehát a nemzetiségi izgatásokkal szemben az ország érdeke forog kockán, már az első kikérés alkalmával, hogy a bíróság keze megkötve ne legyen, kérje mindjárt az eljárás megindítása mellett esetleg a vizsgálati fogság elrendelésére is a jogot. (Ellentmondások közepén)”. Olay Lajos jogértelmezése, ugyan kiemelten a nemzetiségi ügyekre vonatkozott, ebből azonban olyan precedens volt levezethető, mely egyéb ügyek esetében is bizonytalan helyzetbe juttathatta a mindenkori ellenzék tagjait.²¹

Olay felszólalására után, személyes megtámadás címén Vázsonyi Vilmos emelkedett szólásra. A képviselő alaposan és higgadtan próbálta bemutatni az ügy minden konzekvenciáját. Logikusan felépített beszédét, melyet korántsem a nemzetiségi képviselők politikai védelmezésének céljából mondott el, szinte állandó bekiabálások tarkították. Vázsonyi hosszan fejtegette, hogy veszélyes precedenst teremtene, ha egy jogi ügyet hazafias szólások

²¹ Olay Lajos felszólalása. Képv. Napló 1906. IV. 278–279.

alapján próbálnának elintézni. A mentelmi jog legsúlyosabb megsértésének tartotta, hogy egy képviselő ellen előzetes letartóztatásra adtak utasítást, aminek foganatosítása csak azért nem történt meg, mert az illetékes miniszter közbeavatkozását követően a főügyész végül is a parlamenthez fordult. Ha a miniszter nem avatkozik közbe, akkor a képviselőt úgy helyezik előzetes letartóztatásba, hogy nincs arra felhatalmazó jogerős parlamenti döntés. Ez ellen nem tiltakozni, súlyos hiba. Számára is egyértelmű volt, hogy a parlamentnek joga a kérés indokaként meghozott ítélet, a csatolt dokumentumok súlyának és valóságtartalmának megvizsgálása. Ezen elvi alapvetés után részletesen beszélt arról, hogy miért nem tartja elegendően bizonyítottnak Juriga szökési tervét és így miért nem támogatja a kiadatás megszavazását. Majd áttért a mentelmi joggal kapcsolatos képviselői magatartás megváltozásának bemutatására. Amikor a szabadelvűek voltak többségben, akkor a mostani többséget alkotók a mentelmi jog körülbástyázásáért küzdöttek, a győzelem után azonban elfeledkezve korábbi helyzetükről, politikai ellenfeleikkel olyan módon igyekeznek bánni, amelyet rendkívül sérelmesnek és törvénytelennek tartottak akkor, amikor velük esett meg. – „Nem lehet, hogy a szerint változtassuk nézetünket, a mint a kocsin fenn vagy lent vagyunk...” – A képviselő tiltakozása csak az ügy kezelésének módjára vonatkozott, Vázsonyi kijelentette, hogy „Az, hogy a nemzetiségek izgatását meg kell fékezni, azt hogy az elkövetett izgatásokat meg kell torolni, nem alterálhatja ez a felfogás, ..., mert hiszen a jogerős ítéletet végre kell hajtani...”. Tehát sem a nemzetiségi mozgalmak létét, sem az ellenük valló fellépés szükségességét nem tagadta, de ezen túlmenve, a mindenkori jogerős ítéleteket végrehajtandónak nevezte. Ezáltal közelebb került a miniszter álláspontjához, mint Kálosi vagy Zboray felfogásához, hiszen áttételesen tagadta a parlament ítéletértelmező, felülbíráló jogkörét. Ezentúl még két lényeges kérdésre is rávilágított. Utalt arra, hogy a sajtóperekben túlságosan könnyedén hoznak ítéletet az esküdtszékek. Juriga fellépésének jogtalanságát nem tagadta, de figyelmeztetett, az ilyen típusú ítélethozatal könnyen a szabad politizálás lehetőségeit szűkítheti. A mentelmi joggal kapcsolatban pedig megjegyezte: „A t. ház pedig oly féltékeny jogaira, hogy kihágások esetében, mikor pl. sebes hajtásért kérik valamelyik képviselő kiadatását, mindjárt zaklatást kiált; abban hogy a képviselőt meg akarják büntetni kihágásért, úgy mint más közönséges halandót, szintén zaklatást lát; ... ily esetekben igen bőven méri a mentelmi jogot.”.

Az igazságügy-miniszter beszédében tagadta Vázsonyi értékelését és felszólította a képviselőházat, hogy szavazza meg Juriga mentelmi jogának felfüggesztését, amelyet az országgyűlési többség meg is tett.²² A mentelmi

²² Országgyűlési vita Jurgia Nándor mentelmi ügyében. In: Képv. Napló 1906. IV. 266–287.

jog intézményének jogi háttérét azonban nem sikerült rendezni. A jogi tisztázatlanság gyakorlatilag a legutóbbi időkhöz fennmaradt, ugyanis nem sikerült sem a két világháború között, sem pedig a II. világháború után jogilag tisztázni a vitatott kérdéseket. A hosszú ideje húzódó ügy végére a rendszerváltás jogalkotása tett pontot a parlamenti képviselők jogállásáról szóló 1990. évi XV. törvénycikkben, amely az Alkotmány 20. paragrafusának a 3. bekezdését képezi.²³

A vita az országgyűlés falain kívül is folytatódott a hangnem pedig egyre radikalizálódott. A szlovák képviselők ellen indított per híre eljutott a tengerentúlra is, a pittsburghi Slovenský Dennik is magyarellenes támadó vezércikket közölt az ügyben. A cikk kijelentése szerint Magyarországon a szlovákok „elnyomása és kiirtása” terén tapasztaltak áthágták a türelem és az emberiség végső határát és „Azt a benyomást keltik, mintha a szlovákok bírái Magyarországon nem emberek, hanem vadállatok volnának, rosszabbak a hiénáknál és oly vérszomjasak, amelyet a természettudósok eddig nem is fedeztek fel.” A magyarellenes általánosításoktól és sovíniszta túlzásoktól egyáltalán nem mentes dokumentum – a magyarokat egyszerűen vad tatároknak aposztrofálja – az eseményeket úgy mutatta be, hogy a képviselők és politikusok ellen pusztán néhány ártatlan újságcikk miatt folyik koncepciós eljárás. A cikk szinte lázadásra biztat a következő sorokkal: „Segítsünk tehát kölcsönösen egymáson. Segítsétek egymást magyarországi testvéreink és mi is segíteni fogunk nektek. Semmit sem tehetünk azonban, ha csak sóhajtozunk: Élesítsétek a kardokat, köszörüljétek a kaszákat, hurrá! csak fel ellenük! ma sokan nyugodtan ülnek otthon, és apatikusan várakoznak, mi fog történni. Hát így vívta ki Kosciuszko a szabadságot?”²⁴

A magyarországi szlovák sajtó természetesen nem engedhette meg magának az Egyesült Államokban élő nemzetiségi publicisták hangnemét, de december 9-i számában a Slovenský Týždenník is úgy kommentálta a Juriga-ügy parlamenti vitáját, hogy „A sovíniszták mint a vadállatok rontottak rá Jurigára.” Nyitra megye hatóságát és az igazságszolgáltatást „vadállatoknak” nevezte, a Jurigát amerikai menekülés tervével vádlókat – tehát többek között az igazságügy minisztert is – pedig „komisz betyárok”-nak. Habár kijelentette, hogy voltak a koalíciós képviselők között olyanok, akik nem értettek egyet az eljárással, végül is „a koalíció Juriga ügyében szégyenteljes vereséget szenvedett.”²⁵

²³ *Sepsi Tibor*: A parlamenti képviselők mentelmi joga a gyakorlat tükrében. Kézirat. <http://www.ajk.elte.hu/TudomanyosProfil/kiadvanyok/>

²⁴ A Rovnianek-féle pittsburghi Slovenský Dennik nemzetiségi napilap támadó vezércikke az 1906. évi Hlinka-pörről. In: *Kemény G. Gábor*: Iratok... V. 42–43.

²⁵ A szlováknemzetiségi sajtó elsőoldalas tiltakozó cikke a Juriga-ügy képviselőházi vitájának hangvétele és tendenciája ellen. In: *Kemény G. Gábor*: Iratok... V. 44.

Ilyen körülmények között a Juriga-ügy csupán arra nyújtott lehetőséget, hogy a felek hangot adhassanak egymással kapcsolatos legradikálisabb nézeteiknek. A nemzetiségi képviselők hűtlenségével kapcsolatos vádak nem szelídültek, a szélsőséges jelenségeket általánosító nemzetiségi retorika nem enyhült. A kérdés higgadt megítélésével ritkán találkozhatunk az országgyűlési vitaanyagban. A megegyezés, úgy látszott, egyik fél pillanatnyi érdekeit sem szolgálta. A vita kapcsán rövid időre előtérbe került jogértelmezési problémát és joghézagot nem sikerült kezelni. Így tehát az ügy kapcsán sem a nemzetiségi kérdésben, sem a képviselői mentelmi jog helyzetének tisztázásában nem tudott a magyarországi politikai élet eredményeket felmutatni.

Juriga hátralévő életében is mozgalmas karriert futott be. 1918-ig magyar országgyűlési képviselő volt. Az 1910-es választás után egyike a parlamentbe jutott 3 szlovák képviselőnek. A megváltozott belpolitikai környezetben a munkapárti kormányokkal szemben lojális magatartást tanúsított, ugyanis úgy vélte, hogy a magyar politikai elittel együttműködve eredményeket tud elérni. A Szlovák Nemzeti Párt a háború kitörésekor passzivitásba húzódott. Ezzel szemben Juriga a legaktívabb szlovák politikusok egyike lett, a háború kitörésekor még Tisza mellett és a háború pártján nyilatkozott, 1918. őszén azonban egy megváltozott világban egyre aktívabban követelte a szlovák tábor újraszerveződését. A változás jeleként 1918. áprilisában megszakitotta a kormányhoz fűződő lojális viszonyt és parlamenti felszólalásában már régen nem hallott kemény hangon ostromozta a magyar nemzetiségpolitikát. Juriga is károsnak minősítette Károlyi Mihály 1918. szeptember végi tárgyalási javaslatát, mivel azt csupán a kényszer szülte, őszinteséget és garanciát nélkülöző akciónak tartotta. Úgy érezte sokkal nagyobb lehetőség előtt áll a szlovák nemzeti politika, mint ami a magyarokkal való esetleges megállapodás eredményeképpen elérhető.²⁶ Juriga a parlament október 19-i ülésén – román mintára –, a még meg nem alakult Szlovák Nemzeti Tanács nevében követelte a szlovák önrendelkezés megadását és kijelentette, hogy a magyar parlament nem képviseli a szlovák nemzetet.²⁷ Aktív szerepet vállalt a túrócszentmártoni nemzeti gyűlés 1918. október 30-i deklarációjának elfogadásában is, egyike volt azoknak, akik a Magyarországtól való elszakadást leghamarabb követelték. Október 31-én azonban Hlinkával együtt sérelmezte, hogy a szlovák nemzeti önállóságról minden garancia nélkül lemondtak. Ragaszkodtak ahhoz, hogy csakis feltételhez kötve – a cseh–szlovák viszony 10 éven belüli államjogi rendezésének követeléséhez ragaszkodva – adják

²⁶ Szarka László: Szlovák nemzeti fejlődés-magyar nemzetiségi politika 1867–1918. Pozsony, 1935. 201. és 209.; Galántai József: Magyarország az első világháborúban (1914–1918). In: Magyarország története 1890–1918. Főszerkesztő: Hanák Péter. Bp., 1978. 1102. és 1201.; Kemény G. Gábor: Iratok... VI. 116–117.

²⁷ Galántai: Magyarország... i. m. 1211.

beleegyezésüket az egységes Csehszlovákiához való csatlakozáshoz.²⁸ 1919 őszén, a cseh bevonulás és a trianoni döntés közti zűrzavaros időszakban, mint az egyik lehetséges felvidéki püspök került előtérbe a neve.²⁹ 1918 és 1930 között részt vett a Csehszlovák Köztársaság parlamentjében, mint a Hlinka által vezetett szlovák néppárt képviselője. 1929-ben azonban szembe került a párt vezetésével, ugyanis el akarta érni, hogy a kémkedéssel vádolt Vojtech Tuka-t még a bírósági ítélet előtt kizárják a néppártból. Ez nem sikerült neki, sőt ő kényszerült a párt elhagyására.³⁰ 1929-ben még önálló pártot alapított, de a választásokon nem ért el sikert. 1930-ban visszavonult a politikától. 1950. november 23-án bekövetkezett haláláig Pozsonyban élt. 1996-ban a Matica Slovenska hamvait a túrócszentmártoni Nemzeti sírkertbe helyezte el és emlékművet emeltek számára.³¹

²⁸ Szarka, i. m. 213.

²⁹ A felvidéki magyar püspökök – a kassai Fischer Colbrie kivételével – nem voltak hajlandók az új államrendet elismerni. Egyházzogilag Csernoch János, esztergomi érsek és prímás volt hivatott a felvidéki ügyekkel foglalkozni. Vavro Šrobár szlovákiai teljhatalmú miniszter a Szentzéknél eléggé udvariatlan hangnemben sürgette a kérdés rendezését. Időközben a nyitrai és a besztercebányai püspököt egyházmegyéjének 24 órán belüli elhagyására szólították fel. Az anarchisztikus helyzetben mindenkinek megvolt a maga jelöltje. A Szentzék olyan személyeket próbált keresni, akiket Csernoch is, és a csehszlovák hatalom is elfogad, ekkor került fel Juriga neve. A helyzet Trianont követően rendeződött, a Szentzék a Csehszlovák államnak megfelelő püspököket nevezett ki, az elüldözött magyar főpapok utódaik felszenteléséig megkapták jövedelmüket, majd ezután életjáradékban részesültek. *Niederhauser Emil*: Nyitra a szlovák történelemben. In: Klio, 2003. 3.

³⁰ Tuka ügygel kapcsolatban részletesen lásd: *Ivan Kamenec*: Jozef Tiso. Dunaszerdahely, 1997. 108. és 111–112.; *Angyal Béla*: Érdekvédelem és önszerveződés. Fejezetek a csehszlovákiai magyar pártpolitika történetéből. 1918–1938. Galánta–Dunaszerdahely, 2002. 163–165.

³¹ Sturm Féle országgyűlési almanach 1910–1915. Rövid életrajzi adatok az országgyűlés tagjairól. Szerk: *Véghváry Ferenc* és *Zimmer Ferenc*. Bp., 1910. 311.; *Veres Timea*: A Tuka-per közvetlen előzményei a szlovák és cseh sajtóban. http://www.foruminst.sk/publ/szemle/2004_1/szemle_2004_1_veres.pdf#search=%22tuka%2Bjuriga%22.